

DECIZIE

16 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței
Judecători

Valeriu Doagă
Maria Ghervas, Galina Stratulat,
Oleg Sternioală, Iuliana Oprea

judecând recursul declarat de Întreprinderea de Stat Compania Aeriană „Air Moldova”, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria împotriva Întreprinderii de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” privind apărarea drepturilor consumatorilor prin încasarea compensației și penalității, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2016,

C O N S T A T Ă :

La 28.09.2015, Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria, prin intermediul avocatului Holban Ion, au depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS CA „Air Moldova” cu privire la apărarea drepturilor consumatorului prin încasarea compensației și penalității de întârziere.

În motivarea acțiunii, reclamantele au indicat că, prin intermediul site-ului oficial al Companiei Aeriene „Air Moldova”, au fost efectuate rezervări de loc pe numele Bulmaga Elena, Soroncean Elena, Lapedulce Maria, Becciv Ana și Burlacu Raisa, pentru zborul cu plecare din aeroportul Bologna (BLQ), Italia cu destinația Chișinău (KIV) cursa 9U880, fiind emise biletele electronice nr.5722402211777, 5722402224308, 5722402135730, 5722402154865, pentru care s-a achitat suma de 760 euro.

Menționează că, decolarea (plecarea) din aeroportul Bologna, potrivit rezervării, era stabilită pentru data de 31.07.2015 ora 21:50, pe când au decolat la data de 02.08.2015 la ora 03:40. La înregistrarea pentru zbor, fiind informați despre faptul că zborul la această cursă este anulat și transferat pentru data de 01.08.2015, cursa 9U1880, ulterior pasagerii s-au prezentat pentru înregistrare, unde au fost informați despre faptul că zborul la această cursă se amână cu 4 ore. Zborul din Bologna cu destinația Chișinău, efectuat de Compania Aeriană „Air Moldova”, a avut o întârziere la plecare de peste 4 ore față de ora de plecare prevăzută în bilet, ajungând la destinație cu o întârziere de peste 5 ore.

Astfel, prin reclamația din 12.08.2015 și 10.08.2015, reclamantele au solicitat companiei aeriene, în temeiul capitolelor IV și V ale Regulamentului privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 836 din 08.11.2012, acordarea unei compensații în valoare de 500 euro, pentru

fiecare pasager pe motivul anulării și ulterior amânării zborului, care a cauzat o pierdere de timp ireversibilă, cât și o situație de neplăcere.

Mai menționează că, Compania Aeriană „Air Moldova”, dînd dovadă de neglijență totală față de pasageri, nu a dat nici un răspuns, din care considerent urmează să răspundă conform legislației în vigoare, pentru neonorarea obligației asumate.

Invocînd Convenția pentru unificarea anumitor norme referitoare la transportul aerian internațional, încheiată la Montreal la 28.05.1999, relevă lipsa circumstanțelor extraordinare justificative a întârzierilor sau anulărilor în speță.

Reclamantele menționează că, potrivit Regulamentului privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr. 836 din 08.11.2012, prevede la capitolele IV și V că, în oricare din cazurile în care un operator aerian anticipează o posibilă întârziere a unui zbor peste ora de plecare prevăzută, după cum urmează: timp de doua ore, în cazul zborurilor de 1500 de kilometri sau mai puțin, pasagerilor li se oferă de către operatorul aerian: asistența specificată la litera a) punctul 25 și punctul 26 din Regulament.

Mai invocă faptul că, pasagerii trebuie să primească o compensare în conformitate cu prevederile capitolului V din prezentul Regulament.

Această răspundere a transportatorului o invocă a fi reglementată expres prin Regulamentul privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr. 836 din 08.11.2012, care la pct. 16 lit. a) în coroborare cu pct. 17 și 18 lit. a), prevede că pentru întârzierea zborului peste ora de plecare timp de 2 ore, în cazul zborurilor de 1500 de kilometri sau mai puțin, compania aeriana este obligată să achite pasagerului o compensație de 250 euro, care se achită în lei la cursul BNM, la data achitării acesteia.

Consideră că, avînd în vedere faptul că a avut loc o întârziere a zborului cu peste 4 ore, în temeiul art. 32 alin. (2) combinat cu art. 21 alin. (1) a Legii privind protecția consumatorilor nr. 105/2003, CA „Air Moldova” urmează să achite o penalitate, stabilită de lege, în mărime de 10% din costul biletului pentru fiecare ora de întârziere, adică 10% din 760 Euro pentru 4 ore, ceea ce constituie suma de 304 euro.

Solicită încasarea din contul Companiei Aeriene „Air Moldova” în beneficiul lui Bulmaga Elena, Soroncean Elena, Lapedulce Maria, Becciv Ana și Burlacu Raisa a compensației în sumă de 2 500 euro și penalității în suma de 304 euro, achitați în lei moldovenești la cursul BNM, la data achitării.

Prin hotărîrea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 09 noiembrie 2015 acțiunea a fost admisă, fiind dispusă încasarea din contul ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul solidar a lui Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria suma de 2 500 euro cu titlu de compensație legală și suma de 304 euro cu titlu de penalitate legală de întârziere, iar în beneficiul statului 1 826 lei cu titlu de taxă de stat.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut prevederile Convenției pentru unificarea anumitor norme referitoare la transportul aerian internațional, încheiată la Montreal la 28.05.1999, Regulamentul (CE) nr. 261/2004 Parlamentului European și al Consiliului din 11.02.2004, Regulamentul privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr. 836 din

08.11.2012, art. 14 alin. (1), 522, 523, 980 alin. (1), 986 alin. (1), 988 alin. (1) Cod civil, art. 9 alin. (1), lit. a) din Legea cu privire la transporturi nr. 1194 din 21.05.1997, art. 10 lit. d) și j), 20 alin. (1), (4) și (5), 21 alin. (1), 31 alin. (1) și (2), 32 alin. (2) din Legea privind protecția consumatorilor, concluzionând că a avut loc o întârziere a zborului cu peste 4 ore și pârîtul urmează să achite despăgubiri reclamantelor sub formă de compensații și penalități.

Nefiind de acord cu hotărîrea instanței de fond, la 07.12.2015 și 14.03.2016, ÎS CA „Air Moldova” a contestat-o cu apel, solicitînd admiterea apelului, casarea hotărîrii Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 09 noiembrie 2015 și emiterea unei noi hotărîri de respingere a acțiunii.

În motivarea apelului a invocat că, instanța de fond nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, pe care prima instanță le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente. Mai mult ca atît, instanța de fond nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și în același timp a aplicat eronat o lege care nu trebuia să fie aplicată.

Susține că legislația națională nu impune vreun act legislativ special ce reglementează relațiile între prestatorul de servicii în transport aerian (compania aeriană) și beneficiarul acestor servicii (pasagerul). Astfel deoarece cadrul legislativ al Republicii Moldova existent nu conține careva prevederi speciale referitor la răspunderea operatorilor de transport aerian și a drepturilor pasagerilor care folosesc acest mod de transport, se aplică doar normele generale privitor la contractul de transport stabilite în Codul Civil al Republicii Moldova și Legea privind protecția consumatorilor nr. 105-XV din 13.03.2003.

Consideră că intimații nu au probat faptul că amînarea cursei aeriene a avut loc din intenție sau din culpa gravă a apelantului, iar instanța de fond la rîndul său nu a constatat și nu s-a expus asupra acestei circumstanțe importante pentru soluționarea pricinii.

Menționează că Regulamentul privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 836 din 08.11.2012, este un act normativ al Guvernului.

Susține că, instanța de fond fără a avea probe admisibile și pertinente a constatat nemotivat că penalitatea urmează a fie calculată din suma de 760 euro, fără a indica în hotărîre metoda de calcul și prin ce probe a fost constatat prețul biletului.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2016, a fost respins apelul declarat de ÎS CA „Air Moldova” și menținută hotărîrea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 09 noiembrie 2015, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria împotriva Întreprinderii de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” privind apărarea drepturilor consumatorilor prin încasarea compensației și penalității.

Pentru a hotărî astfel, instanța de apel a conchis că motivele invocate de apelant nu și-au găsit reflectare de fapt în probele acumulate la materialele dosarului, iar argumentele formulate în cererea de apel sunt neîntemeiate. Totodată, instanța de apel a indicat că, prima instanță a dat o apreciere obiectivă și justă probelor administrate, a constatat și elucidat pe deplin toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii și corect a aplicat normele de drept material și procedural și în consecință a adoptat o hotărîre legală și întemeiată.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 03.06.2016, ÎS CA „Air Moldova” a contestat-o cu recurs, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2016 și a hotărârii Judecătoriai Botanica, mun. Chișinău din 09 noiembrie 2015 și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului, recurenta a invocat încălcarea esențială și aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural.

În speță, a menționat că instanțele eronat au considerat că responsabilitatea transportatorului față de pasageri pentru întârzierea zborului este solidară.

La fel a susținut că instanțele eronat au aplicat Regulamentul privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 836 din 08.11.2012, deoarece compensația prevăzută la pct. 16 lit. a) în coraborare cu pct. 17 și 18 lit. a) este de 250 euro și nu 500 euro.

Potrivit art. 440 alin. (2) CPC, recursul înaintat de ÎS CA „Air Moldova” a fost considerat admisibil și transmis spre examinare într-un complet din 5 judecători.

Potrivit art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în instanța de apel și verificând, în limitele invocate în recurs, legalitatea deciziei atacate, Colegiul conchide că recursul declarat urmează să fie admis, pornind de la următoarele.

Conform art. 445 alin (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să-l admită și să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că la adoptarea deciziei contestate, nu au fost constatate și elucidate pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii în fond, situație ce impune rejudecarea cauzei, or, din acest motiv, instanța de recurs este în imposibilitate de a se expune privitor la corectitudinea aplicării normelor de drept material, atunci când fondul a fost cercetat superficial.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, precum și verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate.

Astfel, potrivit materialelor cauzei, Colegiul constată cu certitudine că, la 28.09.2015, Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria au depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS CA „Air Moldova” cu privire la apărarea drepturilor consumatorului prin încasarea compensației în sumă de 2 500 euro și penalității de întârziere în suma de 304 euro.

Instanța de fond a admis integral cererea de chemare în judecată a reclamantelor, iar instanța de apel a menținut această soluție.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră ilegală decizia instanței de apel pornind de la următoarele.

Potrivit prevederilor art. 520 Cod civil, obligația este divizibilă de drept dacă nu este stipulat expres că este indivizibilă sau dacă obiectul obligației nu este indivizibil prin natura sa.

Potrivit prevederilor art. 522 Cod civil, dacă doi sau mai mulți creditori au dreptul să pretindă la o prestație în așa fel încât fiecare să poată pretinde la întreaga prestație, iar prestația făcută unuia dintre creditori eliberează debitorul, atunci creanța lor este solidară.

Conform prevederilor art. 523 Cod civil, creanța solidară nu se prezumă, ci se naște prin act juridic, prin lege sau atunci când prestația este indivizibilă.

La caz, prin decizia recurată a Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2016, a fost menținută hotărârea Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 09 noiembrie 2015, prin care instanța a încasat din contul ÎS CA” „Air Moldova” în beneficiul solidar al reclamantelor Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria, suma de 2 500 euro cu titlu de compensație legală și suma de 304 euro cu titlu de penalitate legală de întârziere, iar în total suma de 2 804 euro.

Potrivit prevederilor art. 980 alin. (1) Cod civil, prin contractul de transport, o parte (cărauș, transportator) se obligă față de cealaltă parte (pasager sau client) să o transporte împreună cu bagajele ei sau, respectiv, să transporte încărcătura la locul de destinație, iar cealaltă parte se obligă să plătească remunerația convenită.

Prin urmare, contrar concluziei instanțelor ierarhic inferioare, Colegiul conchide că, obligația transportatorului față de pasageri privind transportarea lor, nu poate fi considerată drept o creanță solidară.

Respectiv, nici responsabilitatea transportatorului față de pasageri pentru întârzierea zborului nu poate fi solidară.

În consecință, dreptul pasagerilor la compensare conform Regulamentului privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, aprobat prin HG nr. 836 din 08.11.2012, nu poate fi considerat creanță solidară, deoarece fiecare pasager în parte nu poate pretinde la întreaga compensație care se cuvine tuturor pasagerilor, iar compensația achitată unuia din pasageri nu eliberează transportatorul de la achitarea compensațiilor celorlalți pasageri.

Urmare a celor menționate, instanța de recurs conchide că atât instanța de fond, cât și instanța de apel, au aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și în consecință au încasat neîntemeiat și ilegal în beneficiul solidar al intimatelor-reclamante suma de 2 500 euro cu titlu de compensație legală și suma de 304 euro cu titlu de penalitate legală de întârziere, iar în total suma de 2 804 euro .

În același timp, Colegiul constată că reclamantele și-au înaintat pretențiile în temeiul Legii cu privire la protecția consumatorilor.

Astfel, potrivit art. 21 alin. (1) al Legii privind protecția consumatorilor nr. 105 din 13.03.2003, prestatorul (executantul) este obligat să asigure prestarea serviciului (executarea lucrării) în termenele și condițiile stabilite în reglementările specifice în domeniu sau stipulate în contractul de prestare a serviciului (executare a lucrării).

(2) Dacă prestatorul (executantul) nu a început la timp prestarea serviciului (executarea lucrării) sau dacă, în timpul prestării serviciului (executării lucrării), a devenit clar că serviciul (lucrarea) nu va fi îndeplinit în termenul stabilit, sau dacă termenul de prestare a serviciului (executare a lucrării) a expirat, consumatorul este în drept, opțional:

a) să fixeze prestatorului (executantului) un nou termen, în cadrul căruia el trebuie să înceapă și să finalizeze prestarea serviciului (executarea lucrării), și să ceară reducerea prețului pentru serviciu (lucrare);

b) să rezilieze contractul de prestare a serviciului (executare a lucrării) și să revendice repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea termenelor de începere și/sau finalizare a prestării serviciului (executării lucrării).

Pornind de la prevederile legale evocate supra, Colegiul reține că, în cazul în care reclamantele-intimate au acceptat transportarea lor în alt termen decât acel stabilit în bilet, ele și-au folosit dreptul de a fixa un nou termen, și în așa fel sunt în drept să ceară reducerea prețului pentru bilet.

Totodată, reclamantele-intimate nu mai pot folosi dreptul de reziliere a contractului de transport și să revendice repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea termenelor de începere și/sau finalizare a transportării.

Or, potrivit prevederilor art. 19 al Convenției de la Montreal, la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr. 254-XVI din 05.12.2008, transportatorul nu este răspunzător pentru daunele survenite datorită întârzierii dacă dovedește că el a luat toate măsurile care se impun în mod rezonabil pentru a evita dauna sau i-a fost imposibil să i-a respectivele măsuri.

La fel, instanța de recurs reține că, fără a avea probe admisibile și pertinente, instanțele ierarhic inferioare au constatat, fără a motiva în vre-un fel, că penalitatea urmează a fi calculată din suma de 760 euro.

Însă, potrivit copiilor biletelor anexate la cererea de chemare în judecată, Bulmaga Elena a achitat suma de 298,31 euro pentru zborul tur nr. 9U 880 din 31.07.2015 ora decolării 21:50 și ora sosirii 01:00 pe ruta Bologna – Chișinău și retur nr. 9U 879 ora decolării 07:00 și ora sosirii 08:20 pe ruta Chișinău – Bologna (f.d. 20). Or în cererea de chemare în judecată, reclamantele au invocat doar întârzierea zborului de la Bologna spre Chișinău, pe când în calculul penalității au inclus și suma achitată pentru zborul retur din Chișinău spre Bologna.

În același timp, Colegiul constată că, în situația în care transportatorul este responsabil pentru întârzierea zborului și este obligat să achite compensația prevăzută de Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 836 din 08.11.2012, instanțele eronat au aplicat actul normativ enunțat, deoarece potrivit pct. 16 lit. a) în coroborare cu pct. 17 și 18 lit. a), pentru întârzierea zborului peste ora de plecare timp de 2 ore, în cazul zborurilor de 1500 km sau mai puțin, compania aeriană este obligat să achite pasagerului o compensație de 250 euro și nu 500 euro încasate neîntemeiat de prima instanță.

Prin urmare, toate aceste circumstanțe constituie un aspect determinant în justa soluționare a litigiului.

În consecință, instanța de recurs conchide că, instanța de apel, care are atribuții de dezvoltare devolutivă a fondului cazului la judecarea apelului, nu a constatat și elucidat toate aceste circumstanțe importante pentru soluționarea pricinii în fond, și, ca urmare, a pronunțat o soluție ilegală.

Astfel, fiind prezente motivele de casare a deciziei, prevăzute de art. 432 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit va admite recursul declarat, cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea pricinii, instanța urmează să țină cont de omisiunile indicate în prezenta decizie, să verifice toate circumstanțele ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv,

conform exigențelor art. 130 CPC, probele administrate în dosar și, în dependență de situația stabilită, să adopte o hotărîre legală și întemeiată.

Ținînd cont de cele indicate, conform art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Se admite recursul declarat de Întreprinderea de Stat Compania Aeriană „Air Moldova”.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 19 aprilie 2016, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Bulmaga Elena, Becciv Ana, Soroncean Elena, Burlacu Raisa și Lapedulce Maria împotriva Întreprinderii de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” privind apărarea drepturilor consumatorilor prin încasarea compensației și penalității și cauza se remite la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău într-un alt complet.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Valeriu Doagă

Judecători

Maria Ghervas

Galina Stratulat

Oleg Sternioală

Iuliana Oprea